

HVAD ER ORDBLINDHED?

Ordblindforeningen.dk
Ordblindforeningen Danmark

Hvad er ordblindhed?

I 1981 udkom børnefilmen *Gummi Tarzan*, hvor hovedpersonen oplever, at bogstaver hopper rundt på siden (IMDB, 2025). Sådanne karikerede fremstillinger har bidraget til en vedvarende misforståelse af, hvad ordblindhed er, og hvordan mennesker med ordblindhed oplever skrift. Mange tror fejlagtigt, at ordblindhed skyldes synsproblemer, men forskning har vist, at vanskelighederne udspringer af hjernens behandling af skrift og lyd – ikke af øjets funktion.

Dansk og international forskning har fastslået, at ordblindhed er en medfødt, neurobiologisk udfordring. Den opstår, fordi hjernen har svært ved at koble bogstaver og lyd, ikke fordi bogstaverne "flytter sig" eller er slørede. Dette betyder, at ordblindhed ikke handler om at "se forkert", men om en specifik vanskelighed i hjernens sprogforarbejdning. Hjernescanninger viser, at ordblindes hjerneaktivitet i sproglige områder adskiller sig fra ikke-ordblindes (Kimball, 2025). Undersøgelser har yderligere påvist, at disse forskelle er medfødte og ikke et resultat af manglende læsetræning eller dårlige undervisningsmetoder. Netop derfor er det afgørende, at tiltag målrettes de reelle årsager frem for at forsøge at korrigere en synsvanskelighed, der ikke eksisterer (Lyon, 1995).

Desuden bekræfter forskning fra Catt et al. (2024) denne forståelse og bidrager med yderligere nuancer. I en omfattende oversigtsartikel understreger Catts et al. (2024), at dysleksi primært udspringer af en fonologisk bearbejdningsevne – altså en nedsat evne til at identificere og manipulere sproglyde – hvilket hæmmer tilegnelsen af skriftsprog. Artiklen slår samtidig fast, at dysleksi ikke skyldes generelle kognitive underskud, men derimod en specifik sproglig bearbejdningsevne, der kan identificeres allerede i førskolealderen. Forfatterne argumenterer for, at effektive indsatser bør kombinere tidlig opsporing med målrettede indsatser, f.eks. gennem fonologisk træning og tilgængelighed til kompenserende teknologi. Dermed styrkes den forskningsbaserede konsensus om, at vejen til bedre støtte for ordblinde går gennem tidlig og specialiseret sprogunderstøttelse – ikke gennem fejlslutninger om syn eller intelligens (Catts et al., 2024).

Professor Carsten Elbro fra Københavns Universitet forklarer det således: *"Dysleksi skyldes hverken dårlig begavelse, synsvanskeligheder eller problemer med at kende forskel på venstre og højre. Der er ikke dokumenteret virkning af særlige træningsprogrammer for syn, samsyn eller hukommelse, selv om de sælges over hele landet"* (Elbro, Dysleksi, 2023).

Denne forståelse er bredt anerkendt i forskningen og understøttes af Børne- og Undervisningsministeriets officielle platform, EMU: *"Definitionen beskriver, at ordblindhed har et neurobiologisk grundlag. Det vil sige, at ordblindhed har et biologisk grundlag i hjernens funktion"* (Jandorf et al., Definition af ordblindhed, 2025). Forståelsen af ordblindhed som en sproglig, ikke-visuel vanskelighed er også grundstenen i den internationalt anerkendte definition fra International Dyslexia Association (IDA), som beskriver dysleksi som en neurobiologisk vanskelighed. Udfordringerne med at læse og skrive udspringer, ifølge IDA (2025), af en forstyrrelse i det

fonologiske system, hvilket fører til sekundære problemer med læseforståelse og reduceret læseerfaring (International Dyslexia Association, 2025).

Disse pointer er videre defineret af Carsten Elbro og Anna Gellert i Danmarks Nationalleksikon, lex.dk (Elbro & Gellert, lex.dk, 2025).

Ordblindhed kan derfor ikke korrigeres med synshjælpemidler eller motoriske øvelser (Jandorf et al., Definition af ordblindhed, 2025). På baggrund af den eksisterende viden fastholder Ordblindeforeningen Danmark, at effektive tiltag bør fokusere på fonologisk træning, teknologiske hjælpemidler og tilpasset undervisning. En forskningsbaseret tilgang er afgørende for at sikre, at ordblinde får den rette støtte og de nødvendige redskaber til at udvikle deres skriftsproglige kompetencer. Det er derfor essentielt, at undervisere, forældre og beslutningstagere baserer deres indsats på opdateret viden frem for forældede myter om synstræning eller motorisk træning som løsninger på ordblindhed (Jandorf & Friis, Emotionelle følger af ordblindhed, 2025).

Et nyere studie har yderligere underbygget denne definition med eksperimentelle fund. Ifølge en undersøgelse publiceret i *Proceedings of the Royal Society* (2024) har personer med dysleksi markant nedsat følsomhed over for hurtige auditive ændringer i tale, hvilket hæmmer deres evne til præcist at opfange og bearbejde sproglyde. Dette fund bidrager til den voksende evidens for, at dysleksi ikke kan forstås som et spørgsmål om intelligens eller synsopfattelse, men som en auditiv og sprogbasert bearbejdningsvanskelighed forankret i hjernens måde at analysere lyd på (Naudet et al., 2024). Det understreger samtidig, at en tidlig, systematisk og sproglydsfokuseret indsats er afgørende for at støtte mennesker med ordblindhed i deres læseudvikling.

Ordblindeforeningen Danmark arbejder aktivt for at sikre en evidensbaseret tilgang til ordblindhed, hvor indsatsen bygger på den nyeste forskning og officielle anbefalinger.

Forståelsen for udfordringerne

For personer med ordblindhed kan mødet med forskellige systemer gennem livet, særligt de situationer der kræver stærk skriftlig kommunikation, udgøre en betydelig barriere for ligeværdig deltagelse i vigtige dialoger. Der hvor administrative procedurer ofte forudsætter en vis skriftlig kompetence, kan mennesker med læse- og skrivevanskeligheder opleve, at systemers tilrettelæggelse ikke er følsom over for deres udfordringer. Dette gælder især i forhold til dokumenter, der er komplekse, formelle eller sprogligt tætte.

Ordblindhed er karakteriseret ved vedvarende vanskeligheder med at afkode og stave ord, hvilket ofte ledsages af problemer med læsehastighed, automatisering og arbejdshukommelse (Elbro, Læsevanskeligheder, 2021). I praksis betyder det, at læsningen ofte foregår langsomt og upræcist, hvilket kan gøre det vanskeligt at forstå eksempelvis afgørelser og skriftlige instruktioner. Derudover kan vanskeligheder med stavning og skriftlig formulering føre til, at borgerens egne skriftlige indlæg misforstås eller opfattes som

ukonkrete eller uklare. Ikke sjældent vil åbne spørgsmål, som kræver selvstændig formulering og refleksion, være særligt udfordrende og resultere i korte eller ufuldstændige svar – ikke på grund af manglende engagement, kompetencer eller intelligens, men som følge af de sproglige barrierer, ordblindheden medfører.

Desuden spiller faktorer som, svækket arbejdshukommelse og begrænset aktivt ordforråd en central rolle i vanskelighederne med at tilegne sig viden fra skriftligt materiale, særligt når dette er langt eller formuleret i teknisk eller vanskeligt sprog. Hertil kommer, at mange ordblinde voksne har begrænset læseerfaring fra skoletid og ungdom, hvilket kan føre til usikkerhed i mødet med skriftlige genrer og en oplevelse af fremmedgjorthed over for myndighedstekster. Denne usikkerhed kan betyde, at borgeren trækker sig fra at deltage aktivt i sagsforløb, undlader at svare eller overskrider vigtige tidsfrister.

Hensyn og anbefalinger

For at fremme ligestilling i mødet med myndighederne bør offentlige og andre instanser aktivt arbejde med at skabe tilgængelige og inkluderende kommunikationsformer. Dette indebærer bl.a.:

- At tilbyde **alternative måder at afgive oplysninger på**, herunder mundtlige samtaler, videomøder eller mulighed for lydoptagelser som supplement til skriftligt materiale.
- At være opmærksom på, at **kortfattedhed eller upræcise formuleringer ikke nødvendigvis afspejler manglende samarbejdsvilje**, men kan skyldes sproglige vanskeligheder eller lav tillid til egne skriftlige evner.
- At **inddrage støttepersoner eller teknologiske hjælpemidler** – som f.eks. læse- og skrivestøttende software (fx AppWriter, IntoWords) – hvis borgeren ønsker det (Dysleksiakademiet, 2023).
- At tilpasse informationsformidlingen ved brug af **klarsprog og visuelle hjælpemidler**, fx infografik, oversigtsbokse og trin-for-trin-vejledninger, hvilket kan lette forståelsen og mindske kognitiv belastning.

I et bredere perspektiv er det væsentligt at forstå, at utilgængelighed i myndighedskommunikation kan medvirke til social eksklusion og forstærke eksisterende uligheder. Det er derfor ikke blot en pædagogisk, men også en demokratisk forpligtelse at imødekomme ordblindes behov i mødet med det offentlige (Larsen & Højen-Sørensen, 2019).

Bibliografi

- American Brain Foundation. (2025). What Is Dyslexia? *Brain Disease*. Retrieved from <https://www.americanbrainfoundation.org/diseases/dyslexia/>
- Catts, H. W., Terry, N. P., Lonigan, C. J., Compton, D. L., Wagner, R. K., Steacy, L. M., . . . Petscher, Y. (2024, Januar 09). Revisiting the definition of dyslexia. *Springer Nature*, pp. 282-302. <https://doi.org/https://doi.org/10.1007/s11881-023-00295-3>
- Elbro, C. (1998). Når historien hele tiden går i stå.
- Elbro, C. (2021). *Læsevanskeligheder*. Hans Rietzels forlag.
- Elbro, C. (2023, februar 27). Dysleksi.
- Elbro, C., & Gellert, A. S. (2025, januar 8). *lex.dk*. Retrieved from ordblindhed: <https://lex.dk/ordblindhed>
- Ellison, P., Jones, C., Sparks, S. A., Murphy, P. N., Page, R. M., Carneige, E., & Marchant, D. C. (2020, Januar 18). The effect of stroboscopic visual training on eye–hand coordination. *Sport Science for health*, pp. 401-410. Retrieved from <https://link.springer.com/article/10.1007/s11332-019-00615-4>
- Floch, A. L., & Ropans, G. (2017, Oktober). Left-right asymmetry of the Maxwell spot centroids in adults without and with dyslexia. *The Royal Society Publishing*. <https://doi.org/doi.org/10.1098/rspb.2017.1380>
- Floch, A. L., Henriat, S., Fourage, R., & Ropars, G. (2004). Postural instability in a young dyslexic adult improved by.
- IMDB. (2025). *imdb.com*. Retrieved from Gummi-Tarzan: <https://www.imdb.com/title/tt0082486/>
- International Dyslexia Association. (2025). *Definition of Dyslexia*. Retrieved from [dyslexiaida.org: https://dyslexiaida.org/definition-of-dyslexia/](https://dyslexiaida.org/definition-of-dyslexia/)
- Jandorf, B. D., & Friis, K. (2025). *Emotionelle følger af ordblindhed*. Akademisk forlag.
- Jandorf, B. D., Thomsen, I. T., & Nobelius, T. (2025, februar 24). Definition af ordblindhed.
- Jørgensen, L. L., & Pedersen, A. L. (2025). *Dysleksiventlig pædagogik og didaktik i almenundervisningen*. Akademisk Forlag.
- Kimball, M. (2025). How Dyslexia Affects The Brain. *Dyslexia Reading Connection*. Retrieved from <https://dyslexiareadingconnection.com/resource/how-dyslexia-affects-the-brain/>

Københavns Universitet. (2025). *Om ordblindhed*. Retrieved from https://laes.hum.ku.dk/om_ordblindhed/

Lauritzen, H.-C. (2025, marts 02). *tv2nord.dk*. Retrieved from Det er ikke en kur mod ordblindhed, men ny brille kan formentlig hjælpe en del af de ordblinde med at holde bogstaver og ord i ro: <https://www.tv2nord.dk/jammerbugt/laesebrille-skaber-roerende-resultater>

Lyon, R. (1995). *Annals Of Dyslexia*.

McDonough, M. (2023, December). Dyslexia and the Developing Brain. *Harvard Medicine*. Retrieved from <https://magazine.hms.harvard.edu/articles/dyslexia-and-developing-brain>

Midtgaard, M. A., & Lauersen, M. B. (2023). *Ordblindes vej til mestring*. Dansk Psykologisk Forlag.

Naudet, F., Seidenberg, M., & Bishop, D. V. (2024, Februar 28). Comment on Le Floch & Ropars (2017) 'Left-right asymmetry of the Maxwell spot centroids in adults without and with. *The Royal Society*. <https://doi.org/https://doi.org/10.1098/rspb.2023.2060>

Siegel, L., & Ryan, E. B. (1989). The development of working memory in normally achieving and subtypes of learning disabled children. *APA PsychInfo*, pp. 973-980. <https://doi.org/doi.org/10.2307/1131037>

Social- og sundhedsstyrelsen. (2025). *hmi-basen.dk*. Retrieved from Hjælpemiddelbasen: <https://hmi-basen.dk/>

Vellutino, F. R., Fletcher, J. M., Snowling, M. J., & Scanlon, D. M. (n.d.). *Specific reading disability (dyslexia): what have we learned in the past four decades?* <https://doi.org/10.1046/j.0021-9630.2003.00305.x>